

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—4+2
[3902]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-4 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

विशेष सूचना :— खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(1) ग्रामीण साहित्य.

किंवा

(2) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते 1818).

किंवा

(3) तौलनिक साहित्याभ्यास.

किंवा

(4) वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या.

किंवा

(5) अलंकार आणि छंद.

(1) ग्रामीण साहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'ग्रामीणता' म्हणजे काय ? ते स्पष्ट करून स्वातंत्र्योत्तर ग्रामीण साहित्याचे वेगळेपण विशद करा.

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर काळातील बदलत्या जाणिवा ग्रामीण साहित्यातून प्रभावीपणे व्यक्त झाल्या असे आपणांस वाटते का ? सकारण लिहा.

P.T.O.

2. आशय, विषय व अभिव्यक्ती या संदर्भात ग्रामीण साहित्याने मराठी साहित्यक्षेत्रास कोणते योगदान दिले ? ते स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण साहित्यातून बदलत्या खेड्याचे चित्रण कसे आले आहे ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

3. 1960 नंतरच्या ग्रामीण कादंबरीच्या स्वरूप-वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

किंवा

‘स्वातंत्र्योत्तर काळात ग्रामीण कथा समृद्ध झाली’ या विधानाचा सोदाहरण परामर्श घ्या.

4. मराठी ग्रामीण कवितेतून बदलत्या जीवन-जाणिवांचे दर्शन कसे घडते ते स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण नाटकांच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

5. पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) आधुनिकता आणि ग्रामीण साहित्य
- (2) अहिणाबाईची कविता
- (3) ग्रामीणता आणि प्रादेशिकता
- (4) ग्रामीण साहित्याची भाषा.

(2) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते 1818)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सांस्कृतिक परंपरा व साहित्यनिर्मिती यांमधील अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

वाङ्मयाच्या सांस्कृतिक अभ्यासाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

2. महाराष्ट्रातील धर्मपंथ व मराठी साहित्य यांतील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

महानुभाव पंथाने मराठी वाङ्मयाला कोणती देणगी दिली आहे, ते सविस्तर लिहा.

3. संत रामदासांच्या 'महाराष्ट्र धर्मा'चा परिचय करून द्या.

किंवा

“लावणी’ व ‘पोवाडा’ हे वाङ्मयप्रकार पेशवेकालीन महाराष्ट्र संस्कृतीचे निदर्शक होत.”
चर्चा करा.

4. साहित्यप्रसाराच्या विविध मध्ययुगीन माध्यमांचा थोडक्यात परिचय करून द्या.

किंवा

मध्ययुगीन मराठी साहित्यावरील लोकसाहित्याचा प्रभाव स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(1) एकनाथी भारूड

(2) आज्ञापत्र

(3) बारकऱ्यांचा आचारधर्म

(4) सभासद बखर.

③ तौलनिक साहित्याभ्यास

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

“साहित्याचे मूल्यमापन करण्यासाठी व दर्जा ठरविण्यासाठी तौलनिक साहित्याभ्यासाचा उपयोग होतो.” या विधानाची चर्चा करा.

2. वाङ्मयीन प्रभाव म्हणजे काय ? तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या दृष्टीने ‘प्रभाव’ या संकल्पनेचे उपयोजन कसे केले जाते ?

किंवा

विश्वसाहित्य हे तौलनिक साहित्याभ्यासास कसे उपयुक्त ठरते ? सोदाहरण लिहा.

3. राष्ट्रीय साहित्य म्हणजे काय ? तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या दृष्टीने राष्ट्रीय साहित्याची चर्चा करा.

किंवा

विश्वसाहित्यात वैश्विक पातळीवरील प्रतिभावंत मानवी मनाची घडण कशी जाणवते ते सोदाहरण लिहा.

4. बा.सी. मर्ढेकर व काझी सलीम यांच्या कवितांमधील अनुभवविश्वाची तुलना करा.

किंवा

बा.सी. मर्ढेकर व काझी सलीम यांच्या काव्यातील तत्त्वज्ञानाचा परिचय करून द्या.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(1) तौलनिक साहित्याभ्यासातील वर्गीकरणाचे स्वरूप

(2) तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या मर्यादा

(3) वस्तुबीज विकास शास्त्र

(4) मर्ढेकर व काझी सलीम यांच्या काव्यातील चिंतनशीलता.

(4) वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'इतिहास' या संकल्पनेची सर्वांगीण चिकित्सा करा.

किंवा

वाङ्मयेतिहास अभ्यासाची आवश्यकता विशद करा.

2. 'वाङ्मयेतिहास' व 'संशोधन' यांच्यातील संबंधांची सोदाहरण चर्चा करा.

किंवा

वाङ्मयाभ्यासाचे एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र म्हणून वाङ्मयेतिहासाचा परामर्श घ्या.

3. आर.एस. क्रेन व तेन यांच्या वाङ्मयेतिहासविषयक भूमिकांचा परिचय करून द्या.

किंवा

दि.के. बेडेकर व गो.म. कुलकर्णी यांच्या वाङ्मयेतिहास विषयक भूमिकांची चिकित्सा करा.

4. 'सौंदर्यलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास' या वाङ्मयेतिहास लेखनप्रकाराची चर्चा करा.

किंवा

लेखकांनुसार वाङ्मयेतिहासाची रचना कशी करता येईल, ते सोदाहरण लिहा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(1) वाङ्मयेतिहासाची सामग्री

(2) वाङ्मयेतिहासाकरिता वाचनपाठ

(3) वाङ्मयेतिहास व अन्यप्रकारचे इतिहास

(4) वाङ्मयीन परंपरा.

(5) अलंकार आणि छंद

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. “अलंकार आणि छंद हे कवितेत सौंदर्यनिर्मिती करणारे साधने होत”, चर्चा करा.

किंवा

उद्भट, रुद्रट व रुय्यक यांनी प्रतिपादिलेल्या अलंकारांच्या वर्गीकरणाची तत्त्वे विशद करा.

2. ‘ओवी व अभंग मिळून मराठीत एक छंदसमुद्रच आहे’ या वि.का. राजवाडे यांच्या विधानाची चर्चा करा.

किंवा

मराठी छंदोरचनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

3. मराठीतील अलंकारविषयक चर्चेचा आढावा घ्या.

किंवा

‘चमत्कृती हा अलंकारांचा प्राण होय’ या प्रा. रा. श्री. जोगांच्या विधानाची साधार चर्चा करा.

4. अभंग या पद्यप्रकाराची पूर्वपीठिका सांगून त्याच्या विविध प्रकारासह त्याचे सोदाहरण विवेचन करा.

किंवा

मुक्तछंदाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(1) वि.का. राजवाडे यांचे छंदशास्त्रीय कार्य

(2) गुण आणि अलंकार

(3) अलंकार आणि वक्रोक्ती

(4) माधवराव पटवर्धन यांचे छंदशास्त्रीय कार्य.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

[3902]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 1

(व्यावहारिक व उपयोजित मराठी—भाग-2)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. भाषांतर ही संकल्पना स्पष्ट करून भाषांतराचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

खाली दिलेल्या इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा :

As per a study published in the first week of November 2010, scientists have claimed to have successfully grown miniature human livers in the laboratory. This has been hailed as a breakthrough with could pave the wave for customised transplant organs for patients. An international team, led by Wake Forest Institute For Regenerative Medicine, USA created working livers the size of a walnut by sowing seeds of human cells onto scaffolds derived from animal livers.

P.T.O.

2. कार्यक्रमातील निवेदनाचे स्वरूप, आवश्यकता या घटकांचा सविस्तर परिचय करून द्या.

किंवा

खाली दिलेल्या हिंदी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा :

जिस समय में ये कुविचार मेरे मन में घुमड़ रहे थे, उसी समय सद्विचारों के भी कुछ बुद्बुद् उठ रहे थे। क्या ऐसा तो नहीं कि हम कृतघ्न लोग लेखक के मर जाने के बाद ही उसे पहचानते और महत्व देते हैं ? और दूसरा ऐसा भी हो सकता है कि मेरे भीतर की ईर्ष्या और द्वेष अपने समय के जीवित महानों की पहचानन में विघ्न बन रहा हो ? आखिर मैं गड़े मुर्दे को क्यों उखाडूँ ? मैं तो जीवितों की कृतियों को 20 वीं शताब्दी की महान कृति के रूप में रेखांकित करूँगा। लेकिन यह क्या जिसे मैं महान मानता हूँ उसे उसी का समकालीन खारिज करता है। अक्सर अखबारों में-पत्रिकाओं में 'तू-तू-मैं मैं' होता रहता है कि मैं बड़ा या तुम।

मैंने कई लेखकों की कृति पढ़ी हैं। मुझे ज्ञात हुआ कि लेखक इस समाज में चलती गतिविधियों को अपने ग्रंथ में चित्रित करते हैं। फिर भी मैं यह मानता हूँ कि जो भी समाज में चल रहा है, सभी ग्रंथों में ग्रथित नहीं होता। मानव जीवन का एक ही अंश सामने आता है। जीवन इतना विशाल और गहरा है, उसकी खोज हम कैसे करें ? लगता है कि, जिंदगी का एक ही पन्ना हम जीते हैं, और पढ़ते हैं। चलो, कोई बात नहीं, लेकिन हमें यह जानना चाहिए कि, लेखकों का महत्व अनन्यसाधारण है।

3. निवेदन आणि सूत्रसंचालन यातील फरक स्पष्ट करून निवेदनाची तंत्रे कोणती ते लिहा.

किंवा

तुमच्या शहरात लोककलेचा कार्यक्रम आयोजित केला आहे त्यासाठीचे सूत्रसंचालन तयार करा.

4. जनसंपर्काची आवश्यकता का भासते ते स्पष्ट करून जनसंपर्क कौशल्याची तंत्रे सोदाहरण विशद करा.

किंवा

‘तुम्ही आरोग्य विज्ञान विद्यापीठाचे जनसंपर्क अधिकारी आहात’ या दृष्टीने जनसंपर्क अधिकारी म्हणून तुम्ही कशी जबाबदारी पार पाडाल ?

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) भाषांतराचे महत्त्व
- (2) निवेदनाची कौशल्ये
- (3) जनसंपर्क कौशल्याची भाषा
- (4) माहिती अधिकाऱ्याचे कार्य.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

[3902]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 2

अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (1920 ते 1960)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 1920 ते 1960 या कालखंडातील कवितेची ठळक वैशिष्ट्ये सोदाहरण लिहा.

किंवा

‘तात्त्विक कादंबरीचे जनक’ म्हणून वा.म. जोशी यांच्या कादंबऱ्यांचा परामर्श घ्या.

2. 1920 ते 1960 या कालखंडातील बदलत गेलेल्या कथा साहित्य प्रकाराची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

वि.वा. शिरवाडकरांच्या नाट्यकर्तृत्वाचा आढावा घ्या.

3. 1920 ते 1960 या काळातील निबंध वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

1920 ते 1960 मधील ‘कादंबरी’ वाङ्मय प्रकाराच्या समीक्षेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. 1945 ते 1960 पर्यंतच्या पुरुषांनी लिहिलेल्या आत्मचरित्र लेखनाचा विकास कसा झाला ते लिहा.

किंवा

1920 ते 1950 या कालखंडातील राजकीय व्यक्तित्वाच्या चरित्रांचा परामर्श घ्या.

P.T.O.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) वि.स. खांडेकरांची विनोदी व रूपककथा
- (2) वसंत बापटांच्या कवितेतील समाजाभिमुखता
- (3) सामाजिक नाटककार : मामा वरेरकर
- (4) पु.ल. देशपांडे यांची प्रवासवर्णने.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

[3902]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 3

(भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि सामाजिक)

(सामाजिक भाषाविज्ञान)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'भाषेच्या सामाजिक संदर्भाचा विचार करणारी एक स्वतंत्र अभ्यासशाखा' म्हणून समाजभाषाविज्ञानाचा परिचय करून द्या.

किंवा

'समाजभाषाविज्ञान ही व्यक्ती, व्यक्तींचा समाज आणि त्या समाजाची विशिष्ट संस्कृती या तिन्ही अंगांनी भाषेचा अभ्यास करणारी शाखा आहे.' या विधानाचा परामर्श द्या.

2. प्रमाणभाषा आणि बोलीभाषा यांच्यातील अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

'बोलींचा सर्वांगीण अभ्यास हे समाजभाषाविज्ञानाचे एक प्रमुख अंग आहे.' सोदाहरण चर्चा करा.

3. भाषिक वर्तन आणि भाषिक व्यवस्था यातील परस्परसंबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

भाषा, तिची आर्थिक वर्गव्यवस्था आणि जाति वर्गव्यवस्था या तीन घटकांचा समाजभाषाविज्ञान-दृष्ट्या विचार करा.

P.T.O.

4. पिजिन आणि क्रिऑल भाषा यांच्या निर्मितीचा वेध घेऊन त्यामुळे उद्भवणाऱ्या भाषिक व सामाजिक प्रश्नांचा मागोवा घ्या.

किंवा

समाजांतर्गत नवव्यवस्थांच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करून त्यांच्या आविष्कार पद्धतीची चर्चा करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) स्त्रीभाषेच्या अभ्यासाचे स्वरूप
- (2) भाषा आणि परभाषा संपर्क
- (3) संगणक क्षेत्रातील भाषाविचार
- (4) भाषा आणि सांस्कृतिक व्यवस्था.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—4+2
[3902]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-4 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

विशेष सूचना :— खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(1) दलित साहित्य.

किंवा

(2) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (1818-1960).

किंवा

(3) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतरमीमांसा.

किंवा

(4) वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या (भाग-2).

किंवा

(5) व्याकरण (ऐच्छिक).

(1) दलित साहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'दलित' ही संकल्पना स्पष्ट करून दलित साहित्याच्या निर्मितीमागील स्वातंत्र्योत्तर प्रेरणांचा आढावा घ्या.

किंवा

'नकार, विद्रोह यांच्या स्फोटक जाणिवांमुळे दलित साहित्य सर्वकष क्रांतीचे साहित्य आहे' चर्चा करा.

P.T.O.

2. दलित कवितेतून व्यक्त होणाऱ्या विद्रोहाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

दलित कथेतून सामाजिक वास्तवाचे दर्शन कसे घडते ते सोदाहरण सांगा.

3. दलित साहित्य समीक्षेचा थोडक्यात आढावा घ्या.

किंवा

दलित आत्मचरित्रांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. 'दलित साहित्यासाठी वेगळ्या सौंदर्यशास्त्राची आवश्यकता आहे' या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

दलित साहित्याने मराठी साहित्याला दिलेल्या योगदानाची सोदाहरण मीमांसा करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) दलितसाहित्यातून प्रतीत होणारे मानवी मूल्यांचे भान
- (2) दलितसाहित्य आणि पुररुत्थानाच्या चळवळी
- (3) दलितसाहित्य आणि सामाजिक बांधिलकी
- (4) दलितसाहित्य आणि विज्ञाननिष्ठा.

(2) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (1818-1960)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. अव्वल इंग्रजी कालखंडात महाराष्ट्रातील राजकीय व सामाजिक जीवनात झालेल्या घडामोडींचा मराठी साहित्यावर कोणता परिणाम झाला, याचे साधार विवेचन करा.

किंवा

मराठी साहित्य प्रचाराची अर्वाचीन माध्यमे कोणती, ते स्पष्ट करा.

2. एकोणिसाव्या शतकातील सामाजिक चळवळीच्या कार्याचे महत्व सांगून या चळवळीचे प्रतिबिंब तत्कालीन मराठी साहित्यात कसे पडले आहे, ते उदाहरणांसह सांगा.

किंवा

अर्वाचीन मराठी साहित्याचे पाश्चात्य व भारतीय आधार स्पष्ट करा.

3. गांधीवाद व मार्क्सवाद यांचा प्रभाव मराठी साहित्यावर कसा पडला आहे, ते सप्रमाण सांगा.

किंवा

मराठी साहित्यात 1920 नंतर गाजलेले वाङ्मयीन वाद कोणते ? त्यातील जीवनवादाचे स्वरूप सांगा.

4. “ख्रिस्तीधर्मप्रचार व नवेशिक्षण यामुळे अव्वल इंग्रजी कालखंडातील मराठी साहित्याला प्रेरणा मिळाली,” साधार विवेचन करा.

किंवा

“मराठी साहित्याला नवसाहित्याचे फार मोठे योगदान आहे” या विधानाचे साधार विवेचन करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) बाळशास्त्री जांभेकर
- (2) निबंधमाला
- (3) आधुनिक भारत
- (4) साहित्य संमेलनाची उद्दिष्ट्ये.

(3) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतरमीमांसा

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. भाषांतरमीमांसा ही संकल्पना स्पष्ट करून रूपांतर आणि भावानुवाद यांची चर्चा करा.
किंवा
भाषांतरविषयक सिद्धान्ताचा परिचय करून देऊन भाषांतर आणि अनुवाद यातील संबंध स्पष्ट करा.
2. भाषांतराचे विविध प्रकार सांगून कवितेचे भाषांतर कसे केले जाते ते लिहा.
किंवा
ललित वाङ्मय प्रकाराच्या भाषांतराचे स्वरूप, गरज आणि मर्यादा यांचा विचार करा.
3. 'हवेली वेव्हरलेची' ही एक गूढकथा आहे' स्पष्ट करा.
किंवा
'हवेली वेव्हरलेची' या कादंबरीचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करा.
4. 'तुंबाडचे खोत' ही एक दीर्घ नवलकथा आहे' असे का म्हटले आहे ? ते थोडक्यात सांगा.
किंवा
'तुंबाडचे खोत' मधील प्रमुख व्यक्तिरेखांचा थोडक्यात परिचय द्या.
5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :
 - (1) नाटकाच्या भाषांतरविषयक समस्या
 - (2) 'हवेली वेव्हरले' मधील रूही
 - (3) 'तुंबाडचे खोत' ची भौगोलिकता
 - (4) अनुवादकावरील जबाबदाऱ्या व अडचणी.

(4) वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या (भाग-2)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'बहुभाषिक राष्ट्रातील वाङ्मयेतिहास लेखनाची प्रक्रिया गुंतागुंतीची असते' या विधानाची चर्चा करा.

किंवा

भारतीय वाङ्मयेतिहासाचे स्वरूप थोडक्यात सांगा.

2. महाराष्ट्राबाहेरील अर्वाचीन मराठी वाङ्मय व मराठी वाङ्मयेतिहास याबाबतची मीमांसा करा.

किंवा

आधुनिक मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनातील समस्या व अडचणी सांगा.

3. मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनाचा वि.ल. भावे ते महाराष्ट्र साहित्य परिषदेपर्यंतचा थोडक्यात आढावा घ्या.

किंवा

मराठी वाङ्मयाचे हिंदी भाषेमधील वाङ्मयेतिहास लेखन कितपत साकार झाले याचे अवलोकन करा.

4. वाङ्मयेतिहास लेखनातील रा. श्री. जोग आणि अ. ना. देशपांडे यांच्या कर्तृत्वाचा परिचय करून द्या.

किंवा

मराठीतील वाङ्मयेतिहास विचाराची वाटचाल कशी झाली ते साधार लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) ह. श्री. शेंगोलीकर यांची वाङ्मयेतिहास लेखन वैशिष्ट्ये
(2) माटे-बेडेकर वाद
(3) 1947 पर्यंतच्या वाङ्मयेतिहास लेखनाची वैशिष्ट्ये
(4) वाङ्मयेतिहास लेखनातील तात्वीक अडचणी.

(5) व्याकरण (ऐच्छिक)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. व्याकरणाच्या निर्मितीची कारणमीमांसा करून व्याकरणात कोणकोणत्या विषयघटकांचा विचार होतो ते लिहा.

किंवा

‘भाषेच्या विकासात व्याकरणाचे महत्त्वाचे योगदान असते’ स्पष्ट करा.

2. ‘व्याकरण आणि भाषा यांचे संबंध परस्परांनुवर्ती असतात’ या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

मराठी व्याकरणावर कोणकोणत्या भाषांच्या व्याकरणाचा कसा परिणाम झाला याची सोदाहरण चर्चा करा.

3. मराठीतील व्याकरण प्रकारांची माहिती लिहा.

किंवा

मराठी व्याकरणाचा प्रकारात्मक आढावा घ्या.

4. मराठीचा वर्णविचार आणि शब्दविचार विस्ताराने लिहा.

किंवा

वर्ण, शब्द आणि वाक्यविचार या व्याकरणीक घटकांची मराठीच्या संदर्भात मीमांसा करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) मराठीची प्रयोग व्यवस्था
- (2) विभक्तीविषयक वाद
- (3) मराठी व्याकरणातील सिद्धांत
- (4) आदेशात्मक व्याकरण : एक प्रकार.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

[3902]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 5

(प्रसारमाध्यमे आणि साहित्यव्यवहार)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. प्रसारमाध्यमांचे समाजातील महत्व व कार्य विशद करा.

किंवा

आधुनिक प्रसारमाध्यमांचा थोडक्यात परिचय करून द्या.

2. मुद्रित माध्यमांच्या भाषेची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

तुम्ही अनुभवलेल्या 'शिबिरा' वरती फीचर तयार करा.

3. विविध कलांचे परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

तुम्हाला आवडलेल्या मराठी चित्रपटावर 'आस्वादलेख' लिहा.

4. पुस्तक परीक्षणासाठी आवश्यक असलेल्या गुणवैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

P.T.O.

किंवा

तुमच्या आवडत्या साहित्यिकावरती 'व्यक्तिवेध' या सदरासाठी लेख तैयार करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :

- (1) प्रवासवर्णनपर लेख
- (2) क्रीडा पत्रकारिता
- (3) संगीत समीक्षकाचे गुण
- (4) वृत्तसंस्कृती.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

[3902]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-6

साहित्य : समीक्षा आणि संशोधन

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. समीक्षेची तुम्हास मान्य असलेली व्याख्या सांगून, समीक्षेचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

समीक्षा कशाची व केव्हा करावी ? साधार लिहा.

2. आदर्श समीक्षकाजवळ कोणते प्रधान गुण असावेत ?

किंवा

समीक्षकाने कोणती भाषिक तयारी केली पाहिजे ?

3. 'सर्व समीक्षापद्धतींचा पाया आस्वाद हाच असतो' विविध पद्धतींच्या संदर्भात लिहा.

किंवा

चरित्रात्मक व ऐतिहासिक समीक्षापद्धतींचे स्वरूप व मर्यादा लिहा.

P.T.O.

4. 1921 ते 45 या कालखंडातील प्रमुख समीक्षकांच्या कार्याधारे समीक्षेची वाटचाल स्पष्ट करा.

किंवा

1921 ते 45 हा कलवादी प्रवृत्तीच्या प्रभावाचा कालखंड कसा होता ते विविध उदाहरणांच्या साहाय्याने लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) समीक्षकाचा टीकाविवेक

(आ) समीक्षक रा. श्री. जोग किंवा माधव आचवाल

(इ) विशेष वाचकाचे गुण

(ई) चिपळूणकरांची (वि. कृ.) काव्यसमीक्षा.

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

[3902]-303

MA. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 7

(विशेष लेखकाचा अभ्यास) (प्राचीन/अर्वाचीन)

(प्राचीन-संत तुकाराम)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. संत तुकारामांच्या आत्मपर अभंगांद्वारे त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे विविध पैलू साधार स्पष्ट करा.

किंवा

संत तुकारामांचे चरित्र त्यांच्या अभंग रचनेच्या आधारे लिहा.

2. संत तुकारामांची साधकावस्था त्यांच्या आत्मनिवेदनपर अभंगातून कशी व्यक्त होते, ते लिहा.

किंवा

‘संत तुकारामांची साधकावस्था म्हणजे ध्येयवाद व प्रयत्नवाद !’ कसे ते अभंगाच्या आधारे स्पष्ट करा.

3. आपल्या अभंगाद्वारे संत तुकारामानी कोण-कोणता उपदेश केला आहे, ते साधार लिहा.

किंवा

संत तुकारामाचा उपदेश कोणता ? आजच्या संदर्भात त्याची युक्तायुक्तता मांडा.

P.T.O.

4. 'संत तुकारामांच्या कविता व्यक्तिजीवनाचा विचार मांडता-मांडता सामाजिक जीवनाचाही विस्तृत पैस मांडते ? कसे ते स्पष्ट करा.

किंवा

'तुका झालासे कळस' या उक्तीचे मर्म उलघडून दाखवा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) संत तुकारामांच्या अभंगातील चिरंतनत्व।

(ब) संत तुकारामांचे लौकिक तत्वज्ञान।

(क) संत तुकारामांच्या कवितेचे विशेष।

(ड) 'वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे वनचरे।' या अभंगाचे विचारसौंदर्य।

(अर्वाचीन-डॉ. द. ता. भोसले)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. द. ता. भोसले यांच्या लेखक म्हणून झालेल्या जडणघडणीत भोवतालच्या परिस्थितीचा वाटा किती व कोणता आहे, ते लिहा.

किंवा

लेखकाचे 'ग्रामीणत्व' हे कशाकशामुळे ठरत असते ?

2. कथनपर साहित्यातील द. ता. भोसले यांचे कार्यकर्तृत्व कोणते ?

किंवा

द. ता. भोसले यांच्या 'मनस्विनी', 'अगं अगं म्हशी' या कथासंग्रहातील समान समस्या कोणत्या व त्या कशा मांडल्या आहेत? ते लिहा.

3. ग्रामीण कादंबरीतील कथनपरता द. ता. भोसले यांच्या कादंबऱ्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

किंवा

द. ता. भोसले यांच्या कादंबऱ्यांचे विशेष साधार लिहा.

4. द. ता. भोसले यांच्या ललितगद्य लेखनाचे सूत्र 'नॉस्टेजिया' हेच राहिले आहे.—कसे ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

द. ता. भोसले यांनी 'परिघावरची माणसं' यात रेखाटलेल्या प्रमुख व्यक्तिरेखा त्यांच्या वैशिष्ट्यासह लिहा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) 'जन्म' कथासंग्रहाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (ब) 'इथे फुलांना मरण जन्मता' शीर्षकाचे औचित्य.
- (क) द. ता. भोसले यांची सर्वसमावेशक ग्रामीण कथा.
- (ड) 'पार आणि शिवार' ची ललितशैली.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—7
[3902]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक-8 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

विशेष सूचना :— खालील पाच प्रश्नपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(1) सौंदर्यशास्त्र.

किंवा

(2) लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य.

किंवा

(3) लेखनविद्या व निबंधलेखन.

किंवा

(4) मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास.

किंवा

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन.

(1) सौंदर्यशास्त्र

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सौंदर्यशास्त्राचा विचार मूलतः तत्त्वज्ञानातूनच कसा विकसित झाला आहे, ते लिहा.

किंवा

सौंदर्यशास्त्र आणि समीक्षा यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.

2. सौंदर्यविधानांत सार्वत्रिकता असते की व्यक्तिनिष्ठता ? चर्चा करा.

किंवा

सौंदर्यविधान आणि नीतिविधान — यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

P.T.O.

3. बा.सी. मर्ढेकर यांच्या लयसिद्धान्ताचा परिचय करून द्या.

किंवा

सौंदर्यशास्त्रातील क्रीडासिद्धान्ताचे साधार विश्लेषण करा.

4. 'सौंदर्यानुभवातील वैश्विकता' – स्पष्ट करा.

किंवा

सौंदर्यानुभवातील विविधतेचा आणि स्वायत्ततेचा परामर्श घ्या.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) सौंदर्यशास्त्र आणि नवे शोध

(आ) सौंदर्यविधान आणि तार्किकता

(इ) सह-अनुभूतीचा सिद्धान्त

(ई) सौंदर्यानुभव आणि व्यावहारिक अनुभव.

(2) लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. लोकसाहित्याची संकल्पना व व्याप्ती विशद करा.

किंवा

लोकसाहित्याच्या विविध प्रयोजनांचा परिचय करून द्या.

2. लोकसाहित्याच्या अध्ययनाची आवश्यकता शास्त्र व कला यांच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

किंवा

भारतात लोकसाहित्याच्या अभ्यासाला केव्हा व कशी सुरुवात झाली ?

3. लोकसाहित्याचा अर्वाचीन साहित्याशी कशाप्रकारचा संबंध आहे ? चर्चा करा.

किंवा

लोकजीवन आणि लोकसाहित्य यातील परस्परअनुबंध स्पष्ट करा.

4. लोकसाहित्यात कोणते कल्पनाबंध पुनः पुन्हा आवृत्त झाले आहेत ? साधार लिहा.

किंवा

लोकसाहित्याच्या अभ्यासकाला कोणकोणत्या अडचणी संभवतात ? अभ्यासकालाने यासंदर्भात कोणती काळजी घ्यावी ?

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) लोकसाहित्यावरील धर्माचा प्रभाव

(आ) लोकसाहित्याचे सादरीकरण

(इ) लोकसाहित्य आणि महाकाव्य

(ई) लोकगीते : नमुना व विशेष.

(3) लेखनविद्या व निबंधलेखन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'संवाद' ही संकल्पना प्रक्रिया, स्वरूप व प्रकार यासह विशद करा.

किंवा

प्रभावी संवादाची आवश्यकता कोणाला व कोणत्या बाबतीत असते, ते लिहा.

2. संवादाची प्रक्रिया संवाद माध्यमांनुसार कशी बदलते, ते लिहा.

किंवा

संवादविषयक सिद्धांताचा सविस्तर परिचय करून द्या.

3. 'अर्थ' ही संकल्पना स्पष्ट करून शब्दनिष्ठ अर्थ, वाक्यनिष्ठ अर्थ आणि संदर्भनिष्ठ अर्थ यांचे संवादप्रक्रियेतील महत्त्व विशद करा.

किंवा

अर्थनिर्मिती प्रक्रियेची सोदाहरण चर्चा करा.

4. समुचित संवादासाठी कोणकोणती भाषिक कौशल्ये अवगत असायला हवीत ? माहिती लिहा.

किंवा

व्यक्ती, घटना व माध्यम यांच्या अनुषंगाने संवादप्रक्रियेचे वेगळेपण विशद करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) संवादातील अडथळे

(आ) मराठीची संवादक्षमता

(इ) प्रगत भाषाकौशल्ये व संवादाची तंत्रसाधने

(ई) वाङ्मयीन संवादक्रियेचे स्वरूप.

(4) मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. वैचारिक साहित्याची ललित साहित्याशी तुलना करून 'वैचारिक साहित्याची' संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

वैचारिक साहित्याचे महत्त्व सामाजिक, राजकीय व राष्ट्रीय जीवनात विशेषत्वाने कसे आहे ते साधार लिहा.

2. 'म. ज्योतिबा फुले, लोकहितवादी आणि विष्णुशास्त्री चिपळूणकर यांनी मराठीतील वैचारिक साहित्याचा पाया रचला,' या विधानाची चिकित्सक मांडणी करा.

किंवा

एकोणीसाव्या शतकातील निबंधवाङ्मयाचे सूत्र 'विचारमंथन' हेच कसे होते, ते साधार लिहा.

3. 'मराठीतील वैचारिक साहित्य स्वातंत्र्यपूर्वकाळात विषयवैविध्याने समृद्ध होते' — या विधानाची समर्पकता विशद करा.

किंवा

वि. दा. सावरकर आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या वैचारिक साहित्याचे ठळक विशेष विशद करा.

4. गो. ग. आगरकर व लो. टिळक यांच्या विचारशैलीची तुलना करा.

किंवा

श्री. म. माटे व पु. ग. सहस्त्रबुद्धे यांच्या विचारशैलीची तुलना करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) स्त्रीपुरुष तुलना

(आ) खंडनमंडन

(इ) गीतारहस्य

(ई) गांधीवादी वैचारिकता.

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्याच्या निर्मितीप्रक्रिये संदर्भात भारतीय साहित्यशास्त्रकारांची कोणती मते होती, ते सविस्तर विशद करा.

किंवा

कल्पकता, प्रतिभा, रूपकप्रक्रिया यांचा साहित्य सर्जकतेच्या संदर्भात परिचय करून द्या.

2. कोणत्याही दोन साहित्यप्रकारांमधील सर्जनशीलतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

दृश्यात्मकता, नाट्य, संवादात्मकता या संदर्भात 'नाटक' या साहित्यप्रकाराची चिकित्सा करा.

3. साहित्य प्रकारांमध्ये जाणीवपूर्वक निर्मिती करतांना कोणती पूर्वतयारी करावी लागते, ते तपशीलवार लिहा.

किंवा

साहित्यकाने 'प्रकाराची' बांधिलकी मानावी का स्वैर निर्मिती करावी' — आपले मत लिहा.

4. 'आत्मचरित्र हे सामाजिक दस्तऐवजाचे ललितरूप असते' — या विधानाचा परामर्श घ्या.

किंवा

कथा आणि कविता या साहित्यप्रकारांची तुलना करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) व्हॅलेसचा साहित्यसिद्धान्त

(आ) कादंबरी : एक सैल वाङ्मयप्रकार

(इ) कथनपर साहित्यप्रकारांचे स्वरूप

(ई) ललितसाहित्याची भाषा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

[3902]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र. 5

(प्रसारमाध्यमे आणि साहित्यव्यवहार)

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. वृत्तसंकलनाची संकल्पना स्पष्ट करून एका प्रासंगिक कार्यक्रमाच्या वृत्तसंकलनाचा आराखडा तयार करा.

किंवा

वृत्तसंकलनाचे स्वरूप विशद करून 'निसर्ग व पर्यावरण' या विषयाच्या संदर्भात वृत्तसंकलनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

2. मुद्रित व श्राव्य माध्यमासाठी करावयाच्या जाहिरात लेखनाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये सोदाहरण सांगा.

किंवा

मुद्रित, श्राव्य आणि दृकश्राव्य माध्यमासाठी 'नेत्रदानाची' जाहिरात तयार करा.

P.T.O.

3. पटकथा लेखनाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये सोदाहरण सांगा.

किंवा

दृक्श्राव्य माध्यमासाठी 'स्त्री-पुरुष समानता' या विषयावर पटकथा लेखन करा.

4. 'कथेपेक्षा पटकथेमध्ये दृश्यात्मकतेवर भर असतो' सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

चित्रपट माध्यमासाठी पटकथा लेखन करताना कोणत्या गोष्टींचे भान ठेवावे लागते; ते स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) वृत्तसंकलन प्रक्रिया
- (ब) जाहिरात लेखनाचे स्वरूप
- (क) पटकथा लेखनाचे तंत्र
- (ड) रूपांतर कौशल्य.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

[3902]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 6

साहित्य : समीक्षा व संशोधन

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्य संशोधनाची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

संशोधनाच्या विविध प्रेरणा सांगा.

2. साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

वाङ्मयप्रकारनिष्ठ संशोधनाचा परिचय करून द्या.

3. साहित्य आणि इतिहास यांच्या परस्परसंबंधाचे महत्व विशद करा.

किंवा

साहित्याचे समाजाच्या संदर्भात आकलन करून घेणे म्हणजे काय ? चर्चा करा.

4. लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती यांचा अनुबंध उलगडून दाखवा.

किंवा

मध्ययुगीन वाङ्मयाच्या संशोधनाचा आढावा घ्या.

P.T.O.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (अ) संशोधनाची साधने—कोशवाङ्मय
- (ब) तौलनिक साहित्याभ्यास
- (क) साहित्य आणि तत्त्वज्ञान
- (ड) लोकसाहित्याचे संशोधक.

Total No. of Questions—5+5]

[Total No. of Printed Pages—4

[3902]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र.-7

(विशेष लेखकाचा अभ्यास (प्राचीन/अर्वाचीन)

प्राचीन-संत तुकाराम

(2008 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. 'संत तुकारामांच्या अभंगवाणीतून त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे दर्शन घडते' कसे ते सोदाहरण सांगा. [20]

किंवा

संत तुकारामांच्या गाथेतील अनुभवविश्वाचे स्वरूप विशद करा.

2. संत तुकारामांच्या काव्यदृष्टीचे विवेचन करा.

किंवा

संत तुकारामांच्या अभंगातील वाङ्मयीन सौंदर्य भाषाशैलीच्या दृष्टीने उलगडून दाखवा.

3. संत तुकारामांच्या अभंगातील लोकतत्त्वे व लोकमाध्यमे सांगा.

किंवा

संत तुकारामांच्या अभंगातून लोकमानसाचे दर्शन कशारीतीने घडते, ते सांगा.

P.T.O.

4. संत तुकारामाच्या अभंगातील विद्रोहाचे स्वरूप साधार स्पष्ट करा.

किंवा

संत तुकारामाच्या अभंगातील बंडखोरीचे स्वरूप सोदाहरण सांगा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) संत तुकारामाच्या अभंगातील 'पंढरी महात्म्य'

(ब) संत तुकारामाच्या अभंगातील सुभाषिते

(क) संत तुकारामाच्या अभंगातील 'विराण्या'

(ड) संत तुकारामांचे आत्मपर अभंग.

अर्वाचीन—द. ता. भोसले

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. द. ता. भोसले यांच्या ग्रामीण बोलीच्या शब्दकोशाचे स्वरूप आणि उपयुक्तता विशद करा. [20]

किंवा

‘लोकसंस्कृती : स्वरूप आणि विशेष’ या ग्रंथातून लोकजीवनाचे दर्शन कसे घडते ते सविस्तर लिहा.

2. ‘लोकोत्तर गाडगेबाबा : जीवन आणि कार्य’ या चरित्रग्रंथाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

थोर समाजसुधारक कर्मवीर भाऊराव पाटील यांच्या कार्याचा परिचय द. ता. भोसले यांनी कशा रितीने करून दिला आहे ? सविस्तर लिहा.

3. कुमारांसाठी लिहिलेले चरित्र या दृष्टीने ‘कुमारांचे कर्मवीर’ या पुस्तकाचा परामर्श घ्या.

किंवा

‘चावडीवरचा दिवा’ या लेखसंग्रहाचा वाङ्मयीन परामर्श घ्या.

4. द. ता. भोसले यांच्या ग्रामीण साहित्याविषयीच्या विचारांचा परामर्श घ्या.

किंवा

ग्रामीणसाहित्य आणि मराठीतील प्राचीन लोकसाहित्य यांचे परस्परसंबंध ‘ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन’ या ग्रंथाच्या आधारे स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) 'चावडीवरचा दिवा' मधील 'सुरांची जादुगिरी'

(ब) 'संस्कृतीच्या पाऊलखुणा' मधील पोतराज

(क) लोक संस्कृतीतील 'बोहाडा'

(ड) संत गाडगेबाबांचे कीर्तन.

Total No. of Questions—5+5+5+5+5] [Total No. of Printed Pages—8
[3902]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक 8 (ऐच्छिक)

(2008 PATTERN)

विशेष सूचना : खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(1) लोकसाहित्याची मूलतत्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

किंवा

(2) सौंदर्यशास्त्र

किंवा

(3) निबंध लेखन

किंवा

(4) साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

किंवा

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

(1) लोकसाहित्याची मूलतत्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. मराठी लोकगीतांचे स्वरूप स्पष्ट करून त्यामागील प्रेरणांचे विवेचन करा.

किंवा

आधुनिक कवितेवरील लोकगीतांच्या प्रभावाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

P.T.O.

2. प्रमुख लोककथा प्रकारांचा साधार परामर्श घ्या.

किंवा

मराठी लोककथेच्या प्रेरणा व स्वरूप विशद करा.

3. 'लोकनाट्य लोकरंजना बरोबरच समाजप्रबोधनही साधते' कसे ते सांगा.

किंवा

लोकनाट्यातील लावणी व गण गौळणीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. वासुदेव, पिंगळा व चित्रकथी या लोक-कलावंतांचा व त्यांच्या कलाप्रकारांचा परिचय करून द्या.

किंवा

लोककला आविष्कार आणि आधुनिक साहित्य यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(अ) लोकसाहित्याच्या अभ्यासक—दुर्गा भागवत

(ब) लोकसाहित्याच्या अभ्यासास साहाय्य करणाऱ्या संस्था

(क) लोकगीते व भावगीते

(ड) गोंधळ—कलाविष्कार.

(2) सौंदर्यशास्त्र

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. सौंदर्यभावनेचे कार्य व इतर भावनांचे कार्य यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

सौंदर्यभावनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

2. अँरिस्टॉटलच्या 'रूप' विषयक विचारांचा परिचय करून द्या.

किंवा

'रूपा'ची संकल्पना ही स्थलकालसंस्कृती सापेक्ष कशी आहे, याची साधार मीमांसा करा.

3. 'साहित्यकृतीच्या आस्वादाने मानवाची अनुभवक्षमता वाढते' का ते स्पष्ट करा.

किंवा

कलेच्या परिणामांविषयीचे स्पष्टीकरण करणाऱ्या सौंदर्यशास्त्रातील सिद्धांताचा परिचय करून द्या.

4. सौंदर्यशास्त्र आणि साहित्य यातील संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

'सौंदर्यशास्त्र हे साहित्याच्या टीकाशास्त्राचे भरणपोषण करणारे शास्त्र आहे.' कसे ते स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) सौंदर्यभावना व जीवशास्त्रीय भावना
- (2) भावना विरेचन सिद्धांत.
- (3) कलाकृतीचे अर्थपूर्ण रूप
- (4) सौंदर्यशास्त्राभ्यास आणि समीक्षा क्षमता.

(3) निबंध लेखन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. मानवी जीवनव्यवहारातील भाषेच्या वापराचे क्षेत्रसापेक्ष वैविध्य स्पष्ट करा.

किंवा

भाषा आणि जीवन यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

2. आजच्या जीवनव्यवहारातील मराठी भाषेच्या स्थानाची चर्चा करा.

किंवा

“मराठी भाषेची महाराष्ट्रातील आजची स्थिती अभिमानास्पद नाही” या मताची चर्चा करा.

3. साहित्याची भाषा आणि प्रसारमाध्यमाची भाषा यातील साम्यभेद विशद करा.

किंवा

वृत्तपत्र या माध्यमातील लेखनाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. एक स्वतंत्र वाङ्मयप्रकार म्हणून निबंधाची वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

जाहिरातीतील मराठी भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(1) भाषेचे औपचारिक विनियोग

(2) प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन करतांना पाळावयाची पथ्ये

(3) संपादनाची कौशल्ये

(4) जनसंपर्कासाठीची भाषिक कौशल्ये.

(4) साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाची आवश्यकता व महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्याचा सामाजिक अभ्यासाचे हेतू विशद करा.

2. 'कलावंत हा देशकालपरिस्थितीचे अपत्य असतो' या मताची चर्चा करा.

किंवा

विविध साहित्यप्रकारांच्या निर्मितीमागील सामाजिकता स्पष्ट करा.

3. 'कलामूल्यांचा समाज निरपेक्ष दृष्टीने केलेला विचार अपूरा ठरतो' सोदाहरण विशद करा.

किंवा

कलारूपांची स्थल-काल-संस्कृती सापेक्षता स्पष्ट करा.

4. अभिरुची विचाराचा समाजाशी असलेला अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

वाङ्मयीन शैली आणि तंत्रविचाराचा समाजाशी असलेला संबंध विशद करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

(1) लेखकाची जीवनदृष्टी व सामाजिक पर्यावरण

(2) यंत्रयुग आणि नवसाहित्य

(3) वैचारिक चळवळी आणि मराठी साहित्य

(4) साहित्य आणि लोकाश्रय.

(5) साहित्य : सर्जन व उपयोजन

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्यनिर्मितीकारक शक्ती कोणत्या ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

2. 'प्रतिभावंत हा विशिष्ट काळातील सामाजिक व आर्थिक परिस्थितीचा परिपाक असतो' सोदाहरण विशद करा.

किंवा

साहित्यनिर्मितीच्या संदर्भातील लेखकनिष्ठ प्रयोजने कोणती ? विशद करा.

3. रसनिर्मितीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

'प्रादेशिकता हा घटक साहित्यनिर्मितीला नवे रूप देतो' सोदाहरण स्पष्ट करा.

4. संस्कृत मीमांसकांनी साहित्यनिर्मिती प्रक्रियेविषयी मांडलेल्या मतांचा परिचय करून द्या.

किंवा

सामाजिक परिस्थिती आणि प्रयोगशिलता यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

5. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- (1) निर्मितीप्रक्रिया आणि कालतत्त्व
- (2) लोकप्रिय साहित्य आणि प्रसारमाध्यमे
- (3) साहित्यनिर्मिती आणि भाषा
- (4) साहित्यनिर्मितीत स्फूर्तीचे महत्व.